

Oddanost učitelí je v naší škole tím nejdůležitějším – bez ní není možné vadžrajanu praktikovat.

O LOBPÖNOVI CČEČU RINPOČHEM

ANEB VZTAH UČITEL A ŽÁK – ZÁKLAD VADŽRAJÁNY

Maggie Lehnertová-Kossowská

Jednoho dne si nepálský král uvědomil, že Svajambhú, nejstarší stúpa na světě, je ve velmi špatném stavu a potřebuje rekonstrukci. Obrátil se proto na krále buddhistického Bhútánu, aby mu doporučil nejlepšího mistra, který rozumí opravování stúp, a král mu doporučil Šeraba Dordže rinpočeheho. Takto se strýc Lobsapöna Ccheču stal vyslancem v Nepálu, kde pracoval, meditoval a učil. Stúpu ve Svajambhú opravoval přes dvanáct let, a to i proto, že více než devět měsíců z roku meditoval v jeskyních a pouze tři měsíce pracoval na stúpě samotné.

Matka Ccheču rinpočeheho se po smrti svého muže a dvaceti příbuzných, kteří zemřeli na následky epidemie, jež vypukla v Bhútánu, vydala pěšky se třemi dětmi za svým švagrem. Cesta přes Tibet do Nepálu jim trvala přibližně čtyři měsíce. Ccheču rinpočemu tehdy bylo čtrnáct let a po celou cestu nesl svoji nejmladší sestru na zádech, protože pořád plakala, a matka nesla druhého chlapce. Neměli peníze ani zásoby. Cestou museli žebrať, aby přežili, a přestože v těchto zemích není žebrota vnímána tak negativně jako u nás, žebrák stejně nechodí spát sytý. Ccheču si tehdy uvědomil, že Tibeťané nejsou právě štedří. Stávalo se jim dokonce, že nejenom nedostali jídlo, ale ještě na ně pošťvali psy a oni museli utíkat. Několikrát se jim stalo, že během vyčerpávajícího putování přes Himálaj několik dní nic nejedli.

Nepál je požehnaná země. Právě tady se ve skutečnosti narodil Buddha Šákjamuni, Siddháta Gautama, přestože

všechny encyklopedie a další zdroje tvrdí, že to byl indický princ. Když to slyšel Ccheču rinpoče, vždy se ohrazoval, že Buddha sice dosáhl osvícení v Indii v Bódhgaji, ale narodil se v Lumbíní, v malém knížectví Kapilavastu, které nikdy nepatřilo Indii a dnes je částí Nepálu. Zde také meditoval Milarepa a Guru Rinpoče tu dosáhl probuzení – zrealizoval stav mahámudry v Pharpingu, místě, které je vzdáleno pouhých čtyřicet minut jízdy autem od Káthmándú. Marpa strávil v Káthmándú tři roky, Tilopa tady učil Náropu, meditoval zde Nágárdžuna i Buddha Šákjamuni. Mandarava zde společně s Guru Rinpočem obdržela zmocnění na dlouhý život od buddhy Neomezený život a společně ho zde také zrealizovali.

Šerab Dordže meditoval na všech místech, kde tito velcí mistři pobývali, avšak hlavně tam, kde praktikovali Milarepa a Guru Rinpoče. Na jedno z těchto míst doputovala matka se třemi dětmi poté, co přešla Himálaj.

Strýc byl v té době na meditaci v ústraní v Milarepově jeskyni a hned další den začal mladého Ccheču rinpočeheho učit. Matka mezitím chodila žebrat po okolí, což znamenalo po příbytcích rozmístěných v několikahodinové vzdálenosti od jeskyně, aby sehnala trochu jídla. Podle strýce to byla ztráta času. Tvrdil, že veškerou energii v průběhu života by měl člověk soustředit na praxi. Zakázal jí žebrat a jedli pak pouze to, co nabízel příroda.

Poté strávili se synovcem měsíce v jeskyních a jedli pouze lžičku vody s trochou

naškrábaného kamene. Může to znít směšně, ale byly to pokročilé praxe. Zajímavé je, že Šerab Dordže byl vždy poměrně otlý. A tak přestože žil Ccheču do třinácti let v klášteře, kde dostával učení, teprve tady poprvé ve svém životě potkal skutečného učitele, Šeraba Dordže rinpočeho.

Strýc měl na Ccheču rinpočeho ohromný vliv; spojovalo je něco velmi zvláštního. Ccheču s ním trávil celé dny, dostával učení a v noci ho strýc posílal do jiné jeskyně, aby tam sám meditoval. Škola, jakou v mládí dostal, byla mimořádně těžká, důležitá a nesrovnatelná s ničím jiným. I když často naříkáme, rozhodně to s podmínkami, v jakých žijeme, meditujeme my, a s podmínkami, v jakých se konají naše kurzy, nejde srovnávat. Ccheču obdržel od strýce úplný odkaz linie Dugpa Kagjü, protože Bhútán je kolébkou tohoto odkazu. Šerab Dordže byl velmi známým mistrem. Ještě před dvaceti pěti lety žili lidé, kteří v průběhu iniciací, které předával, viděli na trůně sedět Čenreziga... Tak vysoce byl realizovaný.

Ccheču i Šerab Dordže měli silný svazek. Ccheču měl neobvyklou příležitost dostávat učení přímo od svého učitele – tak jako kdysi velcí mistři – tím, že s ním trávil veškerý čas. Podobně jako v případě Tilopy s Nápou a Marpy s Milarepou mu učitel neustále dával pokyny a ověřoval rozvoj a správnost postupů. Kromě této své výjimečné příležitosti se Ccheču nikdy nechlubil tím, co se mu přihodilo a co dělal. To, co vám vyprávím, znám z mnoha různých rinpočeho vyprávění během našich společných cest a mnohaleté spolupráce.

Když Šerab Dordže dokončil opravné práce na stúpě ve Svajambhú, král Nepálu se mu chtěl odvděčit a věnoval mu pozemek na vybudování kláštera. Zároveň ho požádal král Bhútánu, aby se vrátil do země, a nabízel mu klášter s mnichy. Strýc se však už nikdy do své vlasti nevrátil a nikdy také ani na jediný den neodjel z Káthmándú. Zůstal v horách, kde po celé roky meditoval v jeskyních, než zemřel.

Vykonal ve svém životě to, co měl vykonat, a potom se věnoval pouze praxi.

Nehledal uznání, pochvaly či slávu – naopak se držel ve stínu. Svým způsobem mu náš Lobpön Ccheču rinpoče byl velmi podobný. Doopravdy nikdo úplně neví, jak velký byl Ccheču rinpoče a co všechno dělal a dokázal.

Rinpoče měl také své „rebelantské“ období, kdy se rozhodl, že po mnoha náročných letech v jeskyni potřebuje formální vzdělání. Vypravil se s tímto cílem pěšky zpátky do Bhútánu. Zapsal se v Bumthangu, který je ve střední části země, do šedry neboli kláštera s univerzitou pro lamy. Po pěti letech studia dosáhl titulu khenpo, o čemž skoro nikdo neví. Strýc tím nebyl příliš nadšený, psal mu dopisy a prosil jej, aby se vrátil. Po ukončení studií se Ccheču vrátil do Nepálu a strýce už nikdy neopustil. Čas, který rinpoče strávil ve svém rodišti, byl první příležitostí setkat se s 16. Karmapou. Mnoho Karmapů mělo silný svazek s bhútánskou královskou rodinou, a přestože hlavní linií odkazu v Bhútánu je Dugpa Kagjü, královská rodina dostávala učení přímo od Karmapů.

Když bylo 16. Karmapovi sedmáct let, přijel do Bhútánu na svou první oficiální návštěvu. Při této příležitosti předal královské rodině a urozeným obyvatelům této země zmocnění a učení. Kdysi mi Ccheču rinpoče ukázal černobílý obrázek z té doby. Je na něm 16. Karmapa, tehdy ještě velmi mladý, společně s králem a královnou. Zeptala jsem se: „Rinpoče, proč nejsi na tom obrázku?“ A on odpověděl: „Byl jsem tak nedůležitý, že mi řekli, abych odešel ze záběru.“ Rinpočemu tehdy bylo dvacet čtyři let. V průběhu studií byla jeho sponzorem králova sestra a jeho hlavním učitelem byl Karmapa. Králova sestra také pomohla navázat kontakt mezi Karmapou a Ccheču rinpočem. Nebyl to pouze svazek mezi učitelem a žákem, ale i hluboké přátelství, které trvalo do konce života 16. Karmapy. Postupem času z něho vznikl zvláštní vztah, který měl velký vliv na to, že Ccheču rinpoče podporoval 17. Karmapu Thaje Dordžeho, a také na to, že byl zapojen do jeho rozpoznání. Přátelství dvou mladých mužů se rozvíjelo. Díky němu obdržel Ccheču úplný

odkaz Karma Kagjü. Proto také trávil tolik času v našich centrech a proto ho Šamar rinpoče požádal, aby nám předával vše, co obdržel od Karmapy.

V pokoji Ccheču rinpočeho ležel na oltáři malý obrázek 16. Karmapy s osobním věnováním: „Tomu, komu nejvíce důvěřuji.“ Po určité době se také Ccheču stal nejdůvěryhodnější osobou v Karmapově okolí. Měli hodně příležitostí se setkávat a úzce spolupracovat. Po Karmapově smrti se Lobpön Ccheču rinpoče stal rádcem Šamara rinpočeho. Jeden z posledních telefonátů před rinpočeho smrtí z nemocnice v Bangkoku byl telefonát právě Šamarovi rinpočemu, týkající se ochrany linie Karma Kagjü a 17. Karmapy.

Po studiích se formálně vzdělaný lama vrátil do Nepálu a znovu se zabydlel v jeskyních. Svazek se Šerabem Dordžem se stal tak těsným a silným, že rinpoče prožíval smrt strýce jako velkou tragédii. Bylo mu tehdy dvacet šest let a rozhodl se zůstat u jeho těla a nechtěl ho dát spálit. Našel sponzora, který platil sůl, kterou tělo obkládal a zůstával u něj. Nic nejedl, byl velmi zanedbaný, narostly mu vlasy a dlouhé nehty. To trvalo půl roku. Jediné, co zaměstnávalo jeho mysl, byla snaha uchovat tělo strýce v co nejlepším stavu. Nakonec bylo tělo spáleno a po kremaci bylo v popelu nalezeno pět spontánně vzniklých sošek Čenreziga (Milující oči, skt. Avalókitéšvara), které pak byly umístěny v himálajských stúpách.

Hlavní strýcovou praxí byla meditace na tisícirukého Čenreziga, zvaná ňungne. Před svou smrtí mi Ccheču rinpoče pověděl, že nebylo jediného dne, kdy by nepomyslel na svého nejdůležitějšího učitele, na svého strýce.

Po strýcově smrti začala v životě rinpočeho nová kapitola. Strýc byl natolik charismatickou osobností přitahující další lidi, že obyvatelé z okolí prostě přicházeli a prosili ho o učení či rady ke své praxi. Tímto způsobem vzniklo první větší formální buddhistické sdružení v Nepálu, který je nyní hlavně hinduistický.

Přestože v té době byl téměř celý Himálaj buddhistický, panoval nedostatek učitelů. Praktikovalo se hlavně v domác-

nostech, neexistovaly obecně přístupné gompy. Strýc byl také prvním učitelem, který se v té oblasti po mnoha letech objevil. Předával učení i vysvětlení praxí. Postupem času se sdružení přeměňovala v malé kláštery. Bylo jich celkem pět. Po strýcově smrti se o ně začal starat Ccheču a zároveň se začali objevovat první mniši a mnišky a také laičtí praktikující. Rinpoče přejal po Šerabovi Dordžem také činnost související se stúpou ve Svajambhú – samozřejmě se to vše odehrávalo se souhlasem nepálského krále. Díky dobrému vztahu s královskou rodinou se smířila všechna menší buddhistická sdružení v této zemi. Buddhismus, který tam sice existoval, ale tak trochu spal, se začal rozvíjet rychleji.

Rodinné klany Šerpů, Gurkhů, Tamangů, Newarů, které vyráběly mosazné sošky, se sjednotily, přestože dříve k sobě necítily žádné vztahy a žily odděleně. Rinpoče zakládal buddhistická sdružení a organizace, které mohly začít formálně zvat velké učitele, organizovat konference. Mohly také zvat buddhisty ze sousedních zemí. Cílem bylo, aby se tyto organizace začaly cítit významné a našly společnou identitu.

Rinpoče se také hodně angažoval v obecně prospěšné činnosti. Začal budovat visuté mosty nad horskými průsmyky. Zjednodušovaly cestování a zkracovaly cestu z několika dní na několik hodin. Zasloužil se o vznik sirotčinců a škol, protože Nepálci byli analfabeti a nebyli si vědomi toho, že žijí v zemi, která se jmenuje Nepál. V zemi nikdy neproběhlo sčítání lidu a neměli žádné vzdělání. Dodával tak buddhistům identitu, organizoval jejich životy a zasloužil se o to, aby měli stejnou důležitost a práva, jako měli hinduisté.

Díky skvělým kontaktům s královskou rodinou byl velmi úspěšný. Když sem po letech začaly proudit davы uprchlíků z Tibetu, připravil jim takové podmínky, aby se mohli usídlit a začít nový život. Navzdory politickému, hospodářskému a ekonomickému chaosu, který v Nepálu panoval, byli Nepálci velmi tolerantní, což zjednodušovalo integraci tibetských uprchlíků. Všichni uprchlíci z Tibetu, kteří chtěli přijmout útočiště a usídlit se, měli stejnou možnost jak v Nepálu, tak v Indii, nikdo nebyl diskriminovaný.

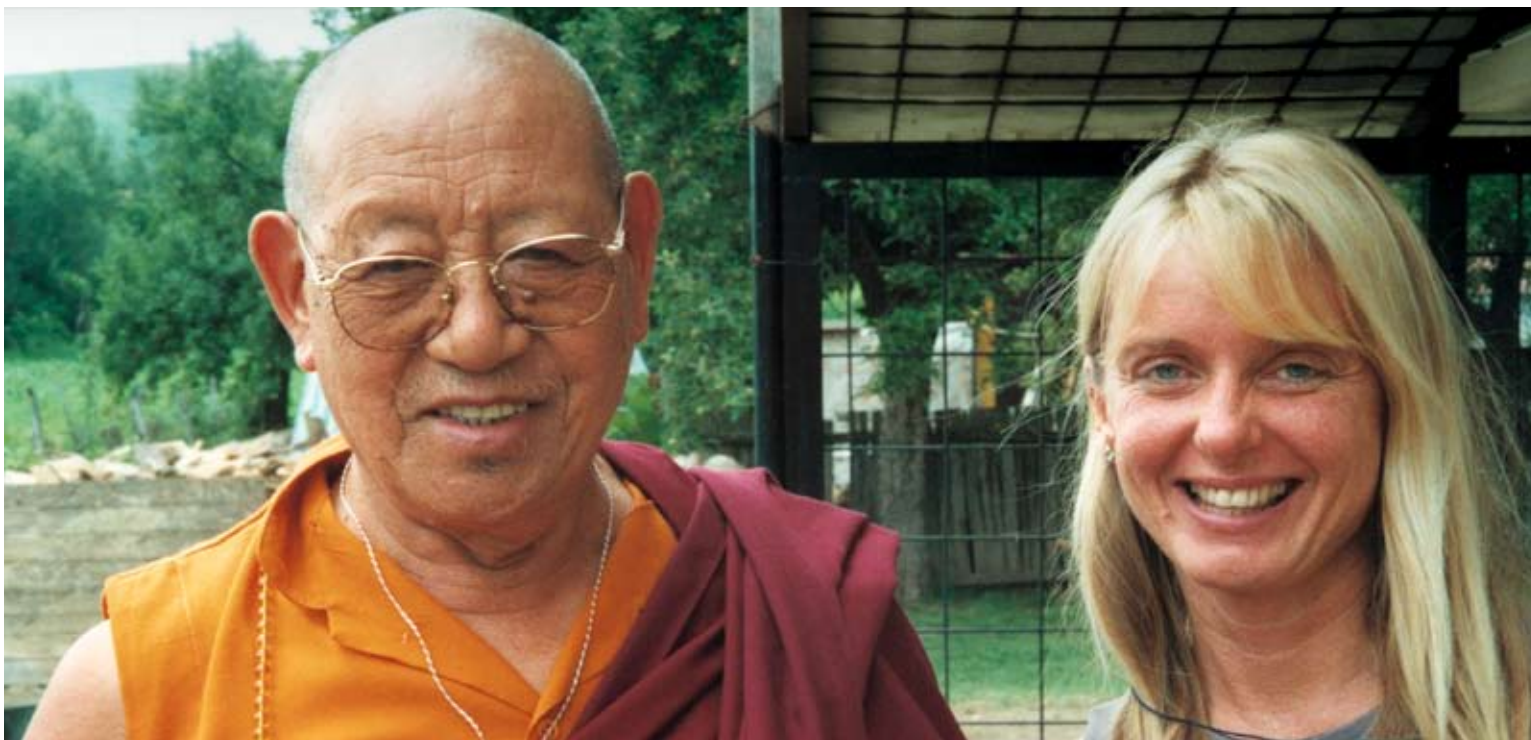
Mnozí vysocí lamové společně se zástupci žáků, kteří překonali Himálaj, se potom usídlili v Káthmándú. Jiní naopak, jako například Dalajlama, osídlili severní a jižní Indii. Žádný z mistrů neměl půdu, peníze ani povolení na stavbu kláštera. Ccheču jim pomáhal vše zorganizovat a zařídit, čímž vytvářel také podmínky pro rozvoj dharmy. Sám klášter neměl, vybudoval ho teprve ve věku osmdesáti let. Nejdůležitější pro něj bylo pokračovat v práci svého strýce. Byl jako kapitán na lodi, pomáhal všem ostatním a na sebe myslel až jako na posledního.

Ccheču rinpočeho zároveň se vztahem k Šerabovi Dordžemu rozvíjel také blízký a silný svazek s 16. Karmapou, který byl bez jakýchkoli pochyb nejvíce realizovaným mistrem 20. století. Jeho energetické pole není možné popsat. Tehdejší premiérka Indie Indira Gándhiová, přestože nebyla buddhistkou, dala Karmapovi soukromý vlak, aby mohl vyrazit na cestu po Indii a navštívit všechna významná buddhistická místa. Karmapa pozval na tuto cestu také Ccheču rinpočeho a všechny čtyři regenty. Výprava trvala několik týdnů a rinpoče vzpomínal, jak vlak vždy zastavil sám od sebe, když si to Karmapa přál. Karmapa

měl ve vlaku svou vlastní část, do které každý den zval Ccheču rinpočeho. Tam spolu trávil celé dny pouze ve dvou a na noc se rinpoče vracel do svého kupé, o které se dělil s Džigme rinpočem.

V kupé Karmapy se odehrála také jedna ohromující příhoda. Jelikož výprava trvala dlouho, museli cestující ve vlaku vykonávat také všední činnosti, takže jednoho dne si Karmapa ostříhal nehty. Ccheču, který to viděl, Karmapu o ostříhané nehty požádal. Karmapa mu je samozřejmě dal, rinpoče je zabalil a schoval a po mnoha letech je uložil v našich stúpách postavených na Západě. Když mi rinpoče vyprávěl tento příběh, jeden nehet mi dal a pověděl mi, že ho použijeme při plnění stúpy v Benalmádeně a abych ho do té doby měla u sebe. Také mi řekl, že jeden nehet si nechá pro sebe na okamžik smrti: „Až budu cítit, že za chvíli odejdu, tak ho spolknu naráz s relikvií, kterou jsem dostal od svého strýčka.“ Bylo opravdu velmi nezvyklé, s jakou oddaností mluvil o svých učitelích: strýci Šerabovi Dordže rinpočem a 16. Karmapovi. Mistři, od kterých se učil, byli pro něj nejdůležitější. Byl živým příkladem opravdové a dokonalé oddanosti, kterou by měl mít žák k učiteli v tradici vadžrjány, kterou reprezentujeme.

Lobpön Ccheču mnohokrát mluvil o tom, že by chtěl sepsat životopis svého strýce, aby stopa po tomto velkém mistrovi nenávratně nezmizela. Šerab Dordže tvrdil, že vyprávění životního příběhu mistra za jeho života může být nebezpečné, protože i ti největší mají pořád zbytky ega. Když popisují svůj život, může se tam ego vždy vloučit a on byl tak skromný, že nechtěl, aby se to stalo v jeho případě. Nepřál si, aby se o něm mluvilo nebo psalo za jeho života.

Kvůli zhoršujícímu se zdravotnímu stavu Ccheču rinpočeho jsme každý rok jezdili do sanatoria využívat léčebné účinky termálních pramenů. Mezi procedurami si Ccheču sliboval, že tento čas věnuje sepsání životního příběhu svého strýce. Jednoho dne jsem si všimla, že rinpoče nějak posmutněl, většinou býval v těchto chvílích hovorný a velmi živý. Nyní mlčel dokonce i při jídle. Zeptala jsem se, co se děje. Odvětil, že vzpomínky na jeho strýce se ho tak silně dotýkají, že se cítí nemocný a není schopný sepsat jeho životopis a že s tím psaním musí přestat. Vzpomínky na společně strávené chvíle byly pro něj příliš bolestné. Ve chvíli, kdy se cítil při síle, mi vyprávěl o strýci velmi inspirativní příběhy. Jednou jsem řekla: „Rinpoče, tvůj strýc byl stejný jako ty.“ A pamatuji si, že Ccheču se na mě podíval, silně pobouřený a dal mi jasně najevo, že jsem nic nepochopila, a řekl: „Já jsem pouhým psem vedle svého strýce.“ Představte si, jak velká byla jeho oddanost učiteli. Ne nadarmo byl Lobjpön Ccheču nazýván rinpoče (vznešený) – a to i navzdory tomu, že se nenarodil jako rozpoznatý tulku. Králové Bhútánu, Nepálu i Šamar rinpoče ho vždycky oslovovali tímto způsobem. A to se neobjevilo jen tak z ničeho. Vycházelo to z uznání za to, co dělal, jak organizoval životy buddhistů, jejich sdružení, prostě každodenní záležitosti.

Pracoval od rozednění do noci. Pomáhal v mnoha rozmanitých situacích, například zavést telefonní linku, požehnat sňatek, rozvod, uzdravit nemocné s vředy, AIDS, uděloval duchovní rady atd. Chodili za ním ministři, králové, žebračníci ke všem se choval stejně. Všechny dary, které od nás dostával, rozdával těm, kdo za ním přišli. Vstal ve čtyři ráno, aby se věnoval své praxi, a potom celý den přijímal návštěvy. Za všechny ty roky nebylo jediného člověka, který by opustil pokoj rinpočeho s prázdnými rukama. Vždycky se snažil splnit všechny prosby a vedle toho každý dostal ještě něco navíc. Byl ideálním otcem, nedělal žádné rozdíly, ke všem se choval stejným způsobem. I proto ho začali lidé oslovovat s úctou a respektem, což dávali najevo právě titulem rinpoče. Byl nazýván rinpočem tím nejhezčím způsobem, díky uznání. Proslavil se tím, že byl schopný vše zařídit, a také tím, že jeho meditace a přání se vyplňují. Nakonec sami si pamatujete, že v blízkosti rinpočeho se všechno stávalo možným. Nebylo možné si přát nic víc než být prostě v jeho blízkosti. V souvislosti s ohromnou úctou, které se těšil, se 16. Karmapa rozhodl dokonce třikrát vyhlásit, kým opravdu Lobjpön Ccheču rinpoče je. Náš rinpoče skoro vkleče žádal Karmapu, aby to nedělal, že nechce, aby to kdokoli věděl. Nechtěl, abychom věděli, čím je emanací.

Jedno je jisté, a sice že to byl opravdu velký bódhisattva, který se zřikal titulů, uznání a podobně jako jeho strýc nepotřeboval potvrzování své realizace. Vykonával svoji práci, pomáhal ostatním a to bylo nejdůležitější. Zbytek neměl žádný význam. Existuje jeden příběh, který potvrzuje neobyčejný svazek mezi Ccheču rinpočem a 16. Karmapou. Když převezli tělo Karmapy z Chicaga do Rumteku a konala se slavnostní kremace, rinpoče byl jedním z pozvaných. Vzácní hosté, velcí mistři a důležité osobnosti seděli na střeše naproti stúpě, kde se páliło tělo. V jednu chvíli ze stúpy cosi vyletělo a spadlo přímo k nohám Lobjpöna Ccheču rinpočeho. Bylo to rozpálené srdce 16. Karmapy. Situ rinpoče později tento příběh podával jinak, tvrdil, že srdce padlo k jeho nohám. Ccheču nikdy neprotestoval, nepřel se, neodporoval názoru veřejného mínění, mluvil o tom pouze v soukromí a měl na to svědky. Nevyhledával rozkol, říkal, že prostě buď je svazek s učitelem, nebo není. V roce 1981, když byl Karmapa již velmi těžce nemocný, letěl vrtulníkem z Rumteku do Káthmándú, aby se odtamtud vypravil na operaci do Dillí. Rinpoče tou dobou přebýval právě v Káthmándú, když dostal od princezny zprávu, že Karmapa na chvíli přiletí. Ta ho požádala, aby přišel na letiště. Rinpoče odpověděl, že se bohužel bude muset

omluvit, protože nemá pro Karmapu vhodný dar. Princezna mu řekla, aby se tím nezatežoval, že to zařídí. Nakonec dala rinpočemu pěkný brokát s vyšívaným dvojitým dordžem – symbolem dlouhého života. Rinpoče se opravdu zaradoval a pomyslel si, že to je vhodný dar, a odjel na letiště. Když viděl těžce nemocného Karmapu, opravdu se vyděsil, začaly mu dokonce téct slzy. A tehdy Karmapa pověděl: „Neboj se Lobjpöne, ty budeš první, kdo mě uvidí, až se vrátím.“ Ta slova si rinpoče zapamatoval a potěšila ho. Věděl, že všechno, co řekl Karmapa, se vždy splnilo, tudíž to v něm probudilo ještě větší důvěru a oddanost a s velkou úlevou se s Karmapou rozloučil. Později obdržel informaci, že operace v Dillí se nepovedla a že z Hongkongu poslali Karmapu do Chicaga s nadějí, že tam se ho podaří zachránit. Nakonec se k němu dostala informace o smrti Karmapy. Ccheču dlouho nemohl pochopit smysl slov Karmapy, který byl přece mistrem nad mistry a vždycky plnil své sliby. V roce 1983 pobýval Lobjpön Ccheču ve Lhase v souvislosti s buddhistickým kongresem. Jedné noci se mu zdál sen, ve kterém se vypravil do Džókhangu, nejslavnějšího chrámu v tibetské Lhase, kde se nachází velmi výjimečná socha Guru Rinpočeho ze sedmého století. Před klášterem uviděl dům, vešel dovnitř a uviděl v rohu lůžko, na kterém seděl 16. Karmapa. Mistr ho přivítal slovy: „Lobjpöne, to je dobře, že jsi tady, co tu děláš?“ Rinpoče mu všechno řekl a potom se probudil. Sen ho velmi rozrušil, protože to byl velmi významný sen. Další den si rinpoče vzal taxi a odjel do Džókhangu a uviděl stejný dům jako ve snu. Zeptal se místních, jestli v okolí nežije nějaký vysoký lama, a bylo mu řečeno, že právě v tom domě žije Mipham rinpoče. Ccheču rinpoče vešel a uviděl pokoj ze svého snu, ale v rohu seděla Majum s nemluvnětem v rukou. Rinpoče pod jakousi záminkou usedl, chvíli poseděl a pak odešel. Nikomu o té události neřekl. To dětátko byl 17. Karmapa Thaje Dordže. Tehdy Ccheču pochopil slova 16. Karmapy, kterému nešlo o návrat šestnácté,

ale sedmnácté inkarnace. Rinpoče byl první, kdo si byl jistý, že syn Miphama rinpočeho a Majum je skutečným a jediným 17. Karmapou. To byl největší dar, který od 16. Karmapy dostal. Tato událost také byla jedním z důvodů, proč Ccheču tak silně bránil Šamara rinpočeho během konfliktu v naší linii v devadesátých letech. Zároveň byl vděčný za tento znak znovuzrození Karmapy, který dostal za svou věrnost a oddanost učiteli. Jednou se kdosi v rozhovoru zeptal rinpočeho, co si myslí o 16. Karmapovi. A on odpověděl, že Karmapa byl hezkým mužem a že působil tak, že když se s ním člověk jednou potkal, chtěl se s ním setkat znovu. A potom ještě jednou a ještě jednou. Při každém dalším setkání hlad po dalších setkáních a kontaktu ještě narůstal. To stejné můžeme povědět o Ccheču rinpočem. Někdy si lidé stěžovali, že rinpoče předával málo formálních učení. Existují různé metody pro různé lidi. On sám, stejně jako jeho učitelé, byl živým příkladem opravdového rozvoje a tím způsobem učil. Skrýval svoje vlastnosti, byl schopný a věděl toho mnohem více, než se nám všem zdálo. Když vcházel do situací, věděl, jaká je minulost i budoucnost, ale nikdy to na sobě nedal znát. Byl neuvěřitelně trpělivý, dovoloval lidem, aby si užívali jeho přítomnost, měl ohromné formální znalosti, velké znalosti dharmy a velkou intuici. Bez ohledu na to, že pocházel z tak daleké a odlišné země, neměli jste pocit kulturních rozdílů, ba právě naopak,

vždycky jste se cítili, jako by byl jedním z nás. Dokonale nám rozuměl a dokázal se vcítit do našich myslí. Všichni se s ním cítili svobodně a přirozeně. Nikdy nikomu nic nevyčítal. Někdy, když jsme rok za rokem navštěvovali stejná centra, nechápal úplně to, jak měníme partnery, a říkal mi: „Ona přece naposledy byla s ním a teď je s jiným, zeptej se, jak to je.“ Nevnímal to jako něco špatného, pouze se divil, že máme spolu tak krátké svazky. Oddanost žáka lamovi, jakou měl rinpoče ke svému strýci a 16. Karmapovi, je vzorem oddanosti, jak o ní mluvíme na úrovni Diamantové cesty. Když mluvíme o oddanosti učiteli, je to velmi vážná záležitost. Rinpoče věděl, o čem mluví. Jedno z učení, které mi předal, bylo: „Když o tobě budou dobře mluvit, pusť to jedním uchem dovnitř a druhým ven, a když o tobě budou mluvit špatně, pusť to jedním uchem dovnitř a druhým ven. Ty sama opravdu víš, jaká jsi, ty a Buddha, a ne ostatní.“ Šamar rinpoče předal kdysi podobná učení: „Pokud jsme opravdu dobří, možná dokážeme ošálit své přátele, že jsme lepší, než jsme. Pokud jsme opravdu dobří, někdy můžeme podvést dokonce lamu, ale nikdo nedokáže podvést sám sebe. Sami ve svém nitru přesně víme, jací jsme a jak daleko jsme zašli, proto jsme také sami sobě nejlepším učitelem.“

BD 21 Z časopisu Diamentowa Droga 41 přeložila Elfriede Křížková.

Maggie Lehnertová-Kossowská, osobní asistentka a mnoholetá spolupracovnice Lobjpöna Ccheču rinpočeho. Stará se o stúpu osvícení v Benalmádeně ve Španělsku a je kurátorkou tamějšího muzea.

Šerab Dordže rinpoče, Bhútánek, mladší bratr otce Lobjpöna Ccheču rinpočeho, byl jedním z nejvýznamnějších a nejvíce realizovaných lamů 20. století. Buddhistický filozof a velký praktikující, mistr Dugpa Kagjü. Architekt a expert na stavbu stúp. Jeho hlavní praxí bylo řungne.

Lobjpön Ccheču rinpoče (1918 – 2003) Bhútánek, žák Šeraba Dordže rinpočeho a 16. Karmapy Rangdžunga Rigpe Dordžeho. V klášteře Phunaka Dzong přijal mnišské sliby. Studoval v šedře v Bumthangu, kde získal titul khenpo. Byl prostředníkem při prvním setkání lamy Oleho a Hannah Nydahlových s 16. Karmapou. Sehrál velmi důležitou roli v rozpoznání 17. Karmapy Thaje Dordžeho. Postavil na Západě osmnáct stúp.